

Portret statistic al femeilor și bărbaților în Republica Moldova

Femeile sunt preponderente în numărul populației

Din numărul populației stabile al Republicii Moldova la 1 ianuarie 2013 (3559,5 mii persoane), 51,9% constituie femeile, iar 48,1% respectiv bărbații. Preponderența femeilor sau a bărbaților în numărul populației diferă semnificativ în funcție de anumite grupe de vârstă. Astfel, bărbații predomină în grupele de vârstă 0-15 ani și populația în vârstă aptă de muncă, respectiv 52% față de 48% pentru femei. Însă, diferențele sunt mai accentuate în cazul populației care a depășit vârsta aptă de muncă, ponderea femeilor fiind de 69,5% comparativ cu 30,5% pentru bărbați.

Speranța de viață la femei este mai mare decât a bărbaților

Femeile trăiesc mai mult decât bărbații în medie cu 7,8 ani, speranța de viață la naștere fiind de 74,8 pentru femei și 67,1 în cazul bărbaților. Acest decalaj se datorează nivelului mai înalt al mortalității premature a bărbaților, în special în vârstă aptă de muncă. Nivelul diferențiat al mortalității pe medii de reședință determină diferențe și în durata medie a vieții a locuitorilor din mediul urban și rural. Astfel, bărbații din urbe trăiesc în medie mai mult 3,6 ani comparativ cu cei din mediul rural, iar în cazul femeilor acest decalaj este de 3,8 ani.

Femeile se căsătoresc mai timpuriu decât bărbații

Vârsta medie a femeii la prima căsătorie este de 23 ani, iar la bărbați de 26 ani. Cei mai mulți bărbați care s-au căsătorit în 2012, aparțin grupei de vârstă 25-29 ani (37,4%), iar în cazul femeilor predomină căsătoriile la de vârstă 20-24 ani (45,3%). Căsătoriile la vârsta de pînă la 20 ani sunt mai frecvente în mediul rural: 17,1% din numărul căsătoriilor înregistrate la sate au fost încheiate de femei în vârstă sub 20 ani, față de 6,0%, în mediul urban.

Din totalul căsătoriilor înregistrate în 2012, cele încheiate de persoane celibatate au reprezentat 82,7% pentru bărbați și 84,7% pentru femei. Totodată, bărbații mai des se recăsătoresc după divorț decât femeile, ponderea celor recăsătoriți fiind de 16,4% la bărbați și 13,7% la femei. Însă, ponderea femeilor văduve recăsătorite în total persoane văduve este practic dublă față de bărbați, respectiv 1,6% și 0,9% în cazul bărbaților.

Mai mulți băieți decât fete se nasc anual

În anul 2012 s-au născut 39,4 mii copii sau cu 0,6% mai mult comparativ cu anul 2011. Anual se nasc mai mulți băieți decât fete: din numărul copiilor născuți-vii 51,7% au fost băieți, raportul de masculinitate fiind de 107 băieți la 100 fete.

Distribuția născuților-vii după grupa de vârstă a mamei, evocă concentrarea acestora pînă la vârsta de 30 ani. Totodată, în anul 2012 s-a păstrat tendința de scădere a ponderii nașterilor la femeile în vârstă de pînă la 20 ani – 8,0% din numărul total al născuților-vii, față de 16,9% în anul 2000. Vârsta medie a mamei la prima naștere a fost de 23,7 ani. Mamele din mediul rural nasc la o vârstă mai timpurie decât mamele din mediul urban, respectiv la 22,8 și 25,1 ani.

Rata de ocupare în rândul femeilor este mai mică decât cea a bărbaților

Ponderea femeilor în total populația ocupată este, practic, egală cu cea a bărbaților și se menține pe parcursul ultimilor ani la același nivel (49,7% femei și 50,3% bărbați). Totuși, rata de

ocupare în rândul femeilor înregistrează valori inferioare (36,5%) în comparație cu bărbații (40,6%).

Rata de ocupare a femeilor depinde de mai mulți factori, inclusiv dacă au sau nu copii sub 16 ani. Astfel, pentru femeile în vîrstă de 25-49 ani fără copii (sub 16 ani) rata de ocupare atinge valoarea de 56,9%. Pe de altă parte, rata de ocupare a femeilor cu copii scade treptat în funcție de numărul de copii: de la 52,2% în cazul femeilor cu 1 copil pînă la 43,9% pentru femeile cu 3 și mai mulți copii. Rata de ocupare depinde și de vârsta copilului/copiilor, cele mai semnificative diferențe se înregistrează la persoanele cu copii de pînă la doi ani, rata de ocupare constituind 15,3% la femei și 53% la bărbați.

Totodată, șomajul afectează într-o proporție mai mare bărbații decât femeile. Peste 60 la sută din totalul șomerilor sunt bărbați, iar rata șomajului este cu 2,5 p.p. mai mare la bărbați (6,8%) față de cea înregistrată la femei (4,3%).

Femeile dețin ponderi mai mari în sectorul serviciilor, față de sectorul agricol și industrial

Distribuția după sectoare economice, relevă o pondere mai mare a femeilor ocupate în sectorul servicii (circa 60% și 40% respectiv bărbații), însă, femeile mai puțin se regăsesc în sectorul agricol (44%), industrie (44%) și construcții (9%). Femeile predomină în așa activități economice, precum hoteluri și restaurante (73,7%), învățămînt (81,5%), ocrotirea sănătății (81,3%), comerț (56,6%).

Femeile predomină în rândul ocupațiilor cu un nivel înalt de calificare

Repartizarea populației ocupate după *ocupații*¹ (funcții deținute/profesii exercitate) denotă o preponderență a femeilor în rândul *specialiștilor cu nivel superior* (grupa majoră 2, respectiv, 65% femei și 35% bărbați) și *mediu de calificare* (grupa majoră 3 - 67% femei și 33% bărbați). Și mai mari sunt ponderile femeilor în rândul *funcționarilor administrativi* (grupa majoră 4 - 77,3%) și printre *lucrătorii în servicii, gospodăria de locuințe și deservire comunală, comerț și asimilați* (grupa majoră 5 - 71,8%).

Femeile într-o măsură mai mare ca bărbații, preferă activități salariale și locuri de muncă formale

Circa 75% din total femei ocupate sunt angajate în calitate de *salariat*². La bărbați acest indicator constituie 67%. În rândul non-salariaților bărbații predomină în categoria *lucrătorilor pe cont propriu* (60,1%), iar femeile - printre *lucrătorii familiali neremunerați* (71,2%). Ponderea ocupării informale în rândul femeilor constituie 26%, iar în rândul bărbaților - 33%.

Bărbații dețin ponderi superioare în rândul conducătorilor de toate nivelurile

Din total *conducători de toate nivelurile*³ 56 la sută sunt bărbați, iar restul 44% revin femeilor. În cazul primilor conducători⁴ de unități economico-sociale diferențele în aspect gender sunt și mai pronunțate. Astfel, raportul între femei și bărbați în rândul angajatorilor este de 1 la 4 (respectiv 25% femei și 75% bărbați), indiferent de forma de proprietate a unității pe care o conduc. În funcție de forma organizatorică-juridică a întreprinderilor, ponderea bărbaților în funcție de conducători variază de la 66% în cazul întreprinderilor individuale non-agricole pînă la 83% în întreprinderile de stat.

¹ În conformitate cu Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM).

² În baza unui contract individual de muncă

³ Grupa majoră 1 conform CORM: conducătorii unităților economico-sociale și ai subdiviziunilor lor structurale (secții, direcții etc.).

⁴ Conducători de întreprinderi, instituții și organizații, persoane juridice și fizice, care au angajați salariați.

Exploatațiile agricole sunt conduse preponderent de bărbați

Din total exploatații agricole, 36% sunt conduse de femei și 64% de bărbați. Bărbații administrează o suprafață mai mare de teren decât femeile, atât în cazul exploatațiilor cu personalitate juridică, cât și fără personalitate juridică. În medie, bărbații administrează 1,21 hectare, comparat cu 0,86 hectare administrate de femei. Femeile și bărbații petrec un volum de timp similar în cadrul activităților agricole din exploatație, atât zilnic, cât și în timpul anului.

Femeile câștigă în medie cu circa 13% mai puțin ca bărbații

Femeile câștigă în medie cu 12,9% mai puțin față de bărbați (87,1% din salariul mediu al bărbaților). Exprimată în valoare numerică, discrepanța a constituit în medie peste 470 lei. Astfel, salariul mediu a constituit pentru femei 3167,6 lei și pentru bărbați - 3638,3 lei. Nivelul de remunerare al femeilor este mai mic decât al bărbaților în majoritatea activităților economice, discrepanța fiind de la 4,0% în *învățământ* până la 25,5% în *activitățile financiare*. Excepție sunt activitățile *piscicultura și transporturile și comunicațiile*, unde salariul mediu lunar înregistrat la femei depășește salariul bărbaților respectiv cu 34,9% și 2,4%. Disparități salariale de gen în defavoarea femeilor au fost înregistrate și în așa activități precum, *activități recreative, culturale și sportive* (-22,8%), *industrie* (-15,3%), *construcții* (-14,3%) și *comerț* (-14,2%).

Femeile ocupate au un nivel de pregătire mai înalt ca bărbații

Femeile ocupate au un nivel de pregătire mai înalt ca al bărbaților: 27,8% din ele au *studii superioare* și 20,3% *medii de specialitate*, în timp ce printre bărbați acești indicatori constituie, respectiv, 22,1% și 12,1%. La fel, femeile, în comparație cu bărbații, dețin ponderi net superioare în total persoane ocupate cu *studii superioare* (55,5% femei față de 45,5% bărbați) și celor cu *studii medii de specialitate* (62,4% femei și 37,6% bărbați).

Fetele sunt înrolate în învățământul primar și secundar general la fel ca și băieții

Băieții într-o proporție nesemnificativă prevalează în numărul elevilor înrolați în clasele 1-9, dar în cazul în învățământului liceal preponderente sunt fetele, cu o pondere de 56 la sută. O astfel de situație este determinată de faptul că băieții, după absolvirea gimnaziului, se orientează într-o măsură mai mare către învățământul secundar profesional și mediu de specialitate.

Fetele optează mai mult pentru studii medii de specialitate, iar băieții pentru învățământul secundar profesional

Circa două treimi din numărul total de elevi din învățământul secundar profesional sunt băieți, iar în cazul colegiilor mai mult ca 50 la sută sunt fete. Diferențele existente depind în mare măsură de opțiunile tradiționale făcute de fete și băieți, în funcție de profesii/meserii. Dat fiind că oferta de formare profesională preponderent este axată pe profilul tehnic, respectiv acest nivel de învățământ este preferat în special de către băieți. Cele mai solicitate profesii/meserii, cum ar fi lăcătuș la repararea automobilelor, tâmplar, tractorist, electromontor la repararea și întreținerea utilajului electric, tencuitor sunt dominate de băieți în proporție de la 80-90 la sută, iar meseria de cusătoreasă în industria confecțiilor fiind considerată mai degrabă „feminină” și, în consecință ponderea fetelor este de 95 la sută.

În învățământul mediu de specialitate, la fel, există o anumită polarizare, în funcție de gen, în special fetele se orientează mai frecvent spre pedagogie (93%), servicii (85%), medicină (82%), asistență socială (81%) și economie (73%), iar băieții se axează, în principal, pe profiluri cum ar fi electrotehnica și energetică (97%), mecanica (96%), transporturi (90%), construcții (84%).

În învățământul superior se înscriu mai multe femei decât bărbați

Femeile reprezintă circa 57 la sută din numărul total de studenți înrolați în învățământul superior. Ponderea bărbaților și a femeilor variază considerabil în funcție de domeniile de studii. Astfel, domeniile generale de studii în care numărul femeilor este covârșitor sunt asistența socială (85%), educația și științele ale comunicării (84%), farmacia (82%) și medicina (74%), științele sociale (81%) și umanistice (77%), servicii publice (75%), tehnologii de fabricare și prelucrare (67%), arte (62%) și științe politice (61%). Însă, domeniile militare și servicii transport sunt dominate de către bărbați, la 100 studenți bărbați revin doar 6 studente. O preponderență a bărbaților este înregistrată și în așa domenii generale de studii precum, protecție, pază și securitate (88,0%), inginerie și activități ingineresti (86,7%), științe agricole (80,5%), arhitectură și construcții (70,9%), cultură fizică și sport (69,3%) și științe exacte (64,1%). Domeniile care au o distribuție a studenților aproximativ egală între femei și bărbați sunt științele ale naturii (48,7% sunt femei), drept și medicina veterinară (46% femei).

Femeile optează și pentru continuarea studiilor la doctorat (58,0% din total doctoranzi), dar și la postdoctorat (59,0%).

Sectorul educație este preponderent „feminizat”

Circa trei pătrimi din numărul total al personalului didactic care activează în sistemul de educație din țară reprezintă femeile. Învățământul primar și secundar general este nivelul cu cea mai mare pondere a femeilor în total cadre didactice (85%), după care urmează învățământul mediu de specialitate (70%), iar în cazul învățământului secundar profesional și superior, diferențele sunt mai mici (55% femei și 45% bărbați) .

Bărbații predomină în activitățile de cercetare-dezvoltare

Se atestă un grad de sub-reprezentativitate a femeilor-cercetători în activitatea de cercetare-dezvoltare, 48,1% comparativ cu 51,9% în cazul bărbaților. Din total cercetători cu grad de doctor 47,1% reprezintă femeile, iar în cazul cercetătorilor cu grad de doctor habilitat ponderea femeilor este de 17,2%. Femeile sunt implicate preponderent în domeniile științifice, precum științele sociale, în special profilul economic, pedagogic și psihopedagogie, în timp ce alte domenii sunt dominate de bărbați, mai cu seamă domeniul tehnic.

Femeile săvârșesc infracțiuni în proporție mult mai mică decât bărbații

Din total infracțiuni înregistrate în anul 2012, 8,4% au fost săvârșite de către femei, iar 91,4% de către bărbați. Rata infracționalității în rândul femeilor este de 96 cazuri la 100 mii femei, iar în cazul bărbaților la 100 mii populație masculină revin 1107 infracțiuni săvârșite de bărbați. Totodată, femeile mai des sunt implicate în săvârșirea infracțiunilor grave: din total infracțiuni săvârșite de femei 24,3% sunt infracțiunile excepțional de grave, deosebit de grave și grave, comparativ cu 17,4% în cazul bărbaților. Însă, cei mai mulți dintre bărbați au antecedente penale și la momentul săvârșirii infracțiunii erau în stare de ebrietate (9,9% comparativ cu 1,6% în cazul femeilor).

Femeile săvârșesc mai des infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei în schimb bărbații depășesc femeile la numărul de infracțiuni privind viața sexuală.

Femeile săvârșesc mai des infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei, contra libertății, contra patrimoniului, contra sănătății publice, dar și infracțiuni legate de droguri. Bărbații sunt implicați mai mult în comiterea infracțiunilor privind viața sexuală, contra familiei și a minorilor, dar și infracțiuni în domeniul transportului și securității publice.

Bărbații suferă mai mult de tuberculoză și tumori maligne

Zilnic sunt diagnosticați cu tuberculoză activă 6 bărbați și 3 femei, respectiv rata incidenței prin această maladie este mai mare în rândul bărbaților (130 cazuri la 100 mii bărbați) comparativ cu cea a femeilor (51 cazuri la 100 mii femei). Cea mai mare incidență este caracteristică pentru bărbații din grupa de vîrstă 45-54 ani și femeile în vîrstă de 25-34 ani. Femeile din mediul urban mai frecvent suferă de tuberculoză activă (33% din total cazuri mediul urban), comparativ cu femeile de la sate (28%). Respectiv bărbații din mediul rural sunt afectați de această maladie într-o proporție mai mare decît cei de la orașe.

În cazul incidenței tumorilor maligne discrepanțele sunt mai puțin accentuate, în medie la 100 mii bărbați revin 236 cazuri, comparativ cu 226 cazuri la 100 mii femei. Zilnic sunt diagnosticați cu tumori maligne 11 bărbați și 11 femei. De regulă, riscul survenirii acestor maladii crește odată cu avansarea în vîrstă, cele mai afectate fiind persoanele care au atins vîrsta de 65 ani. Bărbații suferă mai mult de tumori maligne localizate la nivelul traheii, bronhiilor și pulmonului (37 cazuri la 100 mii bărbați comparativ cu 11 cazuri la 100 mii femei), iar la femei predomină glanda mamară (47 cazuri la 100 mii femei comparativ cu 0,7 cazuri la 100 mii bărbați).

Bărbații mai rar apelează la servicii de sănătate

În caz de necesitate femeile mai des recurg pentru o consultație medicală, 56% comparativ cu 53% în cazul bărbaților. Cel mai frecvent motiv de renunțare la serviciile medicale indicat de către populație este utilizarea medicamentelor procurate anterior în caz de boală. Femeile însă, într-o proporție mai mare recurg și la utilizarea diferitor plante medicinale în timp ce bărbații consideră că se vor simți mai bine fără a întreprinde careva acțiuni.

Femeile într-o proporție mai mică își apreciază starea de sănătate ca fiind bună

Aprecierea stării de sănătate a femeilor este mai inferioară comparativ cu cea a bărbaților, astfel încît, bărbații au declarat o stare de sănătate bună/foarte bună în proporție de 42,1% față de 33,1 în cazul femeilor. Această apreciere depinde în mare măsură de vîrsta persoanei: cel mai mare decalaj în aprecierea stării de sănătate bună/foarte bună se înregistrează la persoanele cuprinse cu vîrsta între 35 și 54 ani circa 10 puncte procentuale.

Rata dizabilității primare este mai mare în rândul bărbaților

Din total persoane recunoscute cu dizabilitate primară bărbați reprezintă 60 la sută, iar femeile respectiv 40 la sută. Rata dizabilității primare pentru bărbați constituie 56 bărbați la 10 mii bărbați, iar în cazul femeilor se atestă o rată la nivelul de 34 femei la 10 mii populație feminină. În fiecare zi, 3 bărbați și o femeie sunt încadrați în grad sever de dizabilitate, 13 bărbați și 9 femei în grad accentuat și 5 bărbați și 4 femei în grad mediu.

Principala cauză a dizabilității în cazul femeilor care au depășit vîrsta de 50 ani sunt tumorile maligne (23,4% comparativ cu 19,4% pentru bărbați), iar la bărbați din aceeași categorie de vîrstă în topul cauzelor sunt bolile aparatului circulator (30,4% comparativ cu 20,6%). Și femeile și bărbații cu dizabilitate primară în proporție de peste 90 la sută sunt în vîrstă aptă de muncă.

Femeile depășesc cota bărbaților pensionari

Din total pensionari aflați la evidența organelor de asigurări sociale 66% constituie femeile. În funcție de categoria pensionarilor, ponderea femeilor variază de la 72% în cazul beneficiarilor de pensii de urmaș, 71% - pensionari limită de vîrstă, pînă la 50% pentru beneficiarii de pensii de dizabilitate.

Circa 85 mii femei și 96 mii bărbați beneficiază de pensii sau alocații de dizabilitate de la organele de asigurări sociale. Fiecare a doilea pensionar de dizabilitate este femeie. Bărbații

preponderent primesc pensii pentru dizabilitatea severă și medie, iar femeile pentru dizabilitatea accentuată. Un bărbat beneficiar de pensie de dizabilitate severă cel mai frecvent este în vîrstă de 55-64 ani, iar o femeie este în vîrstă de 65 ani și peste.

Femeile beneficiază de pensii pentru limita de vîrstă mai mici decît bărbații

Mărimea medie a pensiei pentru limita de vîrstă pentru bărbați constituie 1115,7 lei, comparativ cu 934,3 lei în cazul femeilor. Totodată, mărimea medie a pensiei pentru angajații sectorului non-agricol este mai mare comparativ cu sectorul agricol: diferența în cazul femeilor este de 20,7% în favoarea celor care au activat în sectorul non-agricol, iar în cazul bărbaților se atestă un decalaj în mărime de 45,7%.

Din total pensionari pentru limita de vîrstă, circa 12% primesc pensii cu cuantum minim. În medie, pensia bărbaților acoperă valoarea minimului de existență pentru pensionari în proporție de 83 la sută, iar în cazul femeilor – 70 la sută.

Femeile sunt antrenate în activități aducătoare de venit într-o măsură mai mică ca bărbații

Statutul socio-economic al populației este determinat nemijlocit de sursele de venit ale acesteia. Femeile în vîrstă de 18 ani și peste sunt mai dependente de plățile sociale comparativ cu bărbații: practic fiecare a treia femeie are drept sursă de venit pensiile, comparativ cu fiecare al patrulea bărbat. Totodată, pentru 60 la sută din bărbați din această categorie de vîrstă sursa principală de venit este activitatea agricolă și cea salarială, comparativ cu 45 la sută în cazul femeilor.

Bărbații sunt considerați drept cap al gospodăriei mai frecvent decît femeile

Din total gospodării, 42 la sută sunt conduse de femei și respectiv 58 la sută de bărbați. Gospodăriile numeroase de cele mai dese ori sunt conduse de către bărbați. Astfel, practic fiecare a treia gospodărie condusă de bărbați este formată din 4 și mai multe persoane. În cazul femeilor, această categorie de gospodării constituie doar 14,6%. Gospodăriile formate dintr-o singură persoană sunt caracteristice în special femeilor, înregistrînd o pondere de 46,7% din totalul gospodăriilor conduse de acestea. Bărbații mai frecvent sunt considerați drept cap al gospodăriei în cuplurile familiale cu sau fără copii (54,4% comparativ cu 13,6% în cazul celor conduse de femei).

Femeile sunt menționate mai frecvent drept cap al gospodăriei în cazul gospodăriilor formate din mai multe nuclee familiale și cele formate dintr-un părinte singur cu copii. Astfel, din totalul gospodăriilor conduse de către femei, 4,6% sunt femei care îngrijesc de una singură de copii, comparativ cu 0,3% din gospodăriile conduse de bărbați. Diferențele de gen sunt evidente și în funcție de numărul de copii din gospodărie, în vîrstă de pînă la 18 ani. Astfel, gospodăriile care au în componența sa cel puțin un copil sunt conduse în cea mai mare parte de bărbați, cu o diferență de 9,2 puncte procentuale față de cele conduse de femei, care, la rîndul său sunt desemnate mai frecvent cap al gospodăriilor fără copii.